

Lotte Jensen

Lotte Jensen is hoogleraar Nederlandse literatuur- en cultuurgeschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Momenteel werkt ze aan een onderzoek over de verwerking van (watersnood)rampen.

Ben Vriesema is hoofdredacteur van Kleio.

Rechts: Napoleons terugtocht uit Rusland, 1812. Schilderij van Illarion Prianishnikov, Tretjakovgalerij, Rusland.
Onder: Doorbraak van de Sint-Antoniesdijk op 5 maart 1651. Door Pieter Nolpe, naar Willem Schellinks, 1651-1653. Rijksmuseum, Amsterdam.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Historische kennis leert ons eigentijdse ontwikkelingen beter te begrijpen: hoe is democratie ontstaan en hoe zijn naties in de loop der tijd gevormd? De geschiedenis plaatst zaken ook in perspectief. Tegenwoordig vinden we het heel gewoon dat we een uitkering krijgen of dat vrouwen ook mogen stemmen, maar dit soort verworvenheden hebben we te danken aan mannen en vrouwen die daarvoor gestreden hebben.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Een kundige en betrokken docent is het allerbelangrijkste. Daarnaast is het van belang dat leerlingen en studenten worden gestimuleerd

om zelf onderzoek te doen. Dat kan door interviews of bronnenonderzoek. Zelf de geschiedenis induiken is dé manier om leerlingen en studenten enthousiast te maken voor het vak.

FOTO: BERT BEELEN

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

1812: Napoleons fatale veldtocht naar Moskou van Adam Zamoyski.

Als u morgen (opnieuw) een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Ik ben net begonnen met een heel omvangrijk project naar de verwerking van rampen in Nederland door de eeuwen heen. De strijd tegen het water en de verbeelding daarvan in allerlei media speelt daarin een centrale rol. Dat project ga ik eerst afmaken, voordat ik met iets nieuws begin.

Kent u een historische persoon die (op onderdelen) op u lijkt?

Ik voel wel enige verwantschap met de verzetsdichters die in de jaren 1806-1813 streden voor het behoud van de Nederlandse taal en cultuur. Denk aan schrijvers als Tollens, Helmers, Loosjes en Loots. Ze schreven lofdichten op de Nederlandse taal en bejubelden Vondel. Met hun nationalistische motieven heb ik weinig op, maar ik voel wel sympathie voor de taalstrijd die zij aangingen. In de huidige discussies rondom de verengelsing van het hoger onderwijs, maak ik me sterk voor meer waardering van het Nederlands, opdat bepaalde onderzoekstradities en specialismes niet verloren gaan.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Ik was op bezoek bij een achternicht van 74 jaar die in de buurt van Flensburg (Duitsland) woonde. Zij vertelde mij hoe ze als twaalfjarig meisje met haar oudere broer en moeder van Oost- naar West-Berlijn was gevlucht. Het waren de meest angstige momenten uit haar leven, vooral toen de politie in de metro stapte. Later heeft de Stasi haar nog een keer bij haar school opgewacht, maar ze wist op tijd te ontsnappen. De angst was, zoveel jaar later, nog steeds zo levendig aanwezig, dat het was alsof wij er ook bij waren. Dichter op de huid van de geschiedenis kun je niet komen.

Welke historische periode spreekt u het meest aan?

De periode van de verlichting heeft een grote aantrekkingskracht op mij, vanwege de opmars van het kritische denken op tal van terreinen. Daarnaast boeit ook de negentiende eeuw mij mateloos, vanwege het nationalisme en de literatuur uit die tijd.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

Twee films hebben dit jaar indruk op mij gemaakt: *Becoming Astrid* (2018) over het leven van Astrid Lindgren en *Werk ohne Autor* (2018), met name het deel dat zich afspeelt in Oost-Duitsland.

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

Het Vondelmonument in Amsterdam. Het is een negentiende-eeuws eerbetoon aan een van de belangrijkste schrijvers uit de Nederlandse literatuur. Het onthullingsfeest in 1867 duurde maar liefst drie dagen!

Wat is uw meest dierbare bezit dat ook historische waarde heeft?

Ik heb een originele prent uit 1809 boven mijn bureau hangen van Lodewijk Napoleon op de Dalemse dijk, die met gevaar voor eigen leven de slachtoffers van de watersnoodramp bezoekt. Een prachtig beeld.

Lodewijk Napoleon op de Dalemse dijk, 1809. Rijksmuseum, Amsterdam.

Welke historische persoon spreekt u het meeste aan?

Hier zou je natuurlijk het liefste iemand noemen die allerlei nobele idealen heeft verwezenlijkt, maar de eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ik een grote fascinatie voor Napoleon heb. Hij was een tiran en hervormer tegelijkertijd. Mij boeien ook de culturele reacties op zijn regime en het verzet ertegen.

‘Het is van belang dat leerlingen worden gestimuleerd om zelf onderzoek te doen, dat kan door interviews of bronnenonderzoek’

Stel u zou minister van Onderwijs worden in een nieuw te vormen kabinet, wat zou u voor het geschiedenisonderwijs ingevoerd willen zien?

Meer lesuren op de middelbare school. Op de universiteit: bescherming van het Nederlands als voertaal in het onderwijs. Zowel op bachelor- als masterniveau is het van belang dat studenten zich goed in het Nederlands leren uitdrukken.

Roald Amundsen was in 1911 de eerste mens die de geografische zuidpool bereikte. Bron: National Library of Norway.

Kunt u zich nog veel herinneren van de geschiedenislessen van vroeger?

Van de basisschool kan ik me vooral de gastlessen van een Joodse vrouw over de Tweede Wereldoorlog herinneren. Die maakten toen veel indruk op me. Van de middelbare school is mijn docent uit de vijfde en zesde klas mij het meeste bijgebleven. Hij kon heel gedreven vertellen. Verder weet ik ook nog waarover het eindexamen ging: de Tweede Wereldoorlog en vrouwenemancipatie. Ook weet ik nog precies over welke onderwerpen ik werkstukken heb geschreven. Dat zijn toch de projecten die je het meeste bijblijven. Ze gingen over de expeditie van de Noorse ontdekkingsreiziger Roald Amundsen, de moord op Willem van Oranje en de manier waarop Denen Joden hielpen om naar Zweden te vluchten. ■

